

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Рагімов Ф. В., Терська С. Б.

ВСТУП

Стратегічним напрямом інституціональних змін у системі державного управління в Україні є трансформація наявної моделі публічної влади, запровадження принципів децентралізації та субсидіарності, імплементація позитивного зарубіжного досвіду регіонального управління на основі концепції сталого розвитку. З метою конкретизації змісту державного управління на регіональному рівні за умов розвитку ринкових відносин важливо визначити: по-перше, як формується та реалізується сучасне державне (публічне) управління на регіональному рівні. По-друге, на основі яких принципів відбувається взаємодія механізмів управління і самоврядування; по-третє, наскільки доцільним на сьогодні є виокремлення субрегіональних рівнів та яка їх роль у формуванні стратегії сталого розвитку. У контексті вирішення наведених завдань можливо оцінити рівень керованості будь-яких підсистем державного (публічного) управління. При цьому якісне оновлення механізму державного управління сталим розвитком потребуватиме врахування зовнішніх та внутрішніх факторів раціоналізації державного управління.

Стратегія сталого розвитку України до 2030 р. визначила основні завдання трансформації системи державного управління: гармонізація законодавства України із законодавством ЄС, імплементація норм законодавства найбільш розвинених демократичних країн-членів ЄС, адаптація національної правової системи України до європейської правової системи, проведення низки державних системних реформ (конституційної, судової, адміністративної, системи самоврядного управління, численних галузевих реформ). Водночас, європейський вектор розвитку України вимагає нагального вирішення проблеми територіальної організації влади на основі побудови досконалих механізмів регіонального управління.

Інституціональне та організаційно-правове забезпечення функціонування механізмів державного управління сталим розвитком регіонів в умовах глобалізації в межах окремих досліджень спеціально не вивчалось. В існуючих наукових працях ці питання досліджено

у контексті більш широкої проблематики становлення та розвитку регіональних механізмів діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, децентралізації влади, а також аспектів єврорегіонального співробітництва. При цьому сталий розвиток регіонів у більшості досліджень є усталеним поняттям, що апріорно визначався на основі положень міжнародних правових актів, доктрин, концепцій. Власне, необхідність застосування нових підходів та інструментів до формування основ управління сталим розвитком регіонів у системі державного управління визначають сутність сучасного публічного управління.

1. Методологічні основи аналізу механізмів державного управління сталим розвитком регіонів в галузі науки державного управління

Демократичний розвиток України в сучасних умовах впливу глобалізації потребував розроблення ефективного механізму державного управління, формуванні основ раціональної організації системи влади. Водночас, в умовах глобалізаційних процесів основна мета управлінського впливу органів влади на суспільні відносини потребує чіткого визначення цілей, завдань, функцій держави, організації і функціонування механізмів державного управління на центральному, регіональному та галузевому рівнях, в різних сферах суспільного життя. Формальна визначеність державного управління як типу суспільно важливої діяльності, яка здійснюється певною сукупністю суб'єктів, зокрема органами державної влади, як впливу держави на розвиток суспільних відносин, як виконавчо-розпорядчої діяльності системи органів влади показує важливість взаємозв'язку понять державної влади, яка відповідно до Конституції України реалізується органами законодавчої, виконавчої та судової влади, та власне, механізмом державного управління, який виступає комплексним поняттям, що включає: 1) організаційний, правовий, адміністративний, інституціональний аспекти; 2) концептуальне визначення державної політики у сферах державного, регіонального, та галузевого управління та інших сферах суспільного життя; 3) засади державного регулювання розвитку країни, регіону, галузі, а також програми їх реалізації; 4) систему та структуру органів влади; 5) співробітництво у сфері міждержавного регіонального управління тощо.

Механізм державного управління у сучасному вигляді інституціонально почав формуватися від прийняття Декларації про державний суверенітет УРСР у 1990 р., оскільки формально базувався на концепті суверенної національної держави, принципі розподілу державної влади на законодавчу виконавчу та судову. З позицій

теоретико-методологічних засад дисертаційного дослідження варто наголосити, що побудова структури Декларації передбачала виокремлення економічного, соціального, екологічного, політико-адміністративного та зовнішньополітичного векторів державного будівництва. Доцільно вказати що в усталеній політико-правовій парадигмі публічного управління сучасний механізм державного управління функціонує на основі трикомпонентної конституційної моделі «Декларація про державний суверенітет УРСР – Акт проголошення незалежності України – Конституція України», й саме на основі закріплення інституціональних, економічних, соціальних, історичних засад устрою держави та регіонів варто формувати сучасний підхід до аналізу поняття механізму державного управління.

Саме тому сучасний механізм державного управління сталим розвитком регіонів (МДУ СРР) базується на таких концептуальних засадах:

1) конституюванні адміністративно-правової моделі державного управління на основі положення Конституції України – «Україна є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою»;

2) закріпленні принципів державної регіональної політики і визначенні сталого розвитку як напряму розвитку суспільства для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь;

3) реалізації засад, принципів та підходів формування регіональної політики Європейського Союзу;

4) децентралізації влади в Україні на основі сучасних європейських принципів публічного управління.

Визначений Законом України «Про засади державної регіональної політики» термін державної регіональної політики як системи цілей, заходів, засобів, та узгоджених дій центральних та регіональних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя, людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної та культурної самобутності. При цьому даний закон визначає метою державної регіональної політики створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання.

Загальна методологічна схема дослідження сучасних механізмів відповідає певній системі аналізу у межах дихотомічної конструкції «державне управління – державне регулювання»), і у роботах вітчизняних дослідників акцент робиться на таких поняттях «механізм державного управління», «механізм державного регулювання», «механізм реалізації», механізм удосконалення», «механізм формування», «державна політика», і окремо – комплекс робіт за власною назвою проблеми («адміністративна реформа», «сталий розвиток» тощо).

У контексті мети та завдань дослідження доцільно виокремити декілька контекстів процесу розроблення та функціонування МДУ: 1) формування предметного поля дослідження; 2) розробка (уточнення) понятійно-категоріального апарату; 3) формалізація власне механізмів управління (у вигляді дескриптивних моделей); розробка механізмів державного регулювання; формування засад державної політики у певній сфері. При цьому завжди використовується фактично однаковий методологічний базис, комплекс дослідницьких методів, засоби екстраполяції результатів та відповідно, напрацьовується дотичний теоретико-методологічний масив. Вважаємо, що у такому розумінні розкриття проблематики функціонування МДУ СРР в умовах глобалізації потребує відтворення основ методологічних розробок на оновленій теоретичній основі дослідження МДУ, так і врахування тих системних змін, що відбулися в Україні і світі з 2014 р.

Втім, ми вважаємо за доцільне вести мову не про комплексне впровадження зарубіжного досвіду функціонування МДУ СРР, а трансформацію самого механізму під впливом глобалізаційних чинників. Це знаходить прояв у формуванні умов формування, принципів функціонування, засад реформування і стратегії реалізації інтегративного МДУ СРР, чому і присвячено головну увагу даного дослідження. З цією метою нами пропонується зосередити увагу на особливостях і тенденціях функціонування МДУ СРР, які характеризують здатність системи державного управління функціонувати в умовах глобалізаційних викликів. Адже детермінуючи три виміри глобалізації: культурний, економічний, та політичний, ми маємо вести мову про економічний контент глобалізації, що по суті визначає сутність глобальних політичних та глобальних культурних (ідеологія споживання) процесів. Варто нагадати, що на самому початку глобалізація сприймалася як певне продовження модернізації.

Водночас, незважаючи на значну кількість наукових праць, в яких висвітлено різні проблемні аспекти формування механізмів державного управління у різних сферах в умовах глобалізації, залишаються недослідженими окремі правові, організаційні, інституційні та структурні аспекти формування таких механізмів. Потребують уточнення сутнісні

характеристики трансформації суспільних відносин у сфері публічного управління у системному вигляді. Малодослідженими є питання забезпечення європейських стандартів у діяльності органів влади щодо оптимізації механізмів державного управління. На даний час не розроблені засади реформи адміністративно-територіального устрою, а вже прийняті мають суттєві суперечності, і саме в межах концепту сталого розвитку стають очевидними проблеми державної регіональної політики: загальні напрями реформування, вторинність регіональної політики у межах завдань державного будівництва, первинність економічних трансформацій над питаннями соціального розвитку, необхідність застосування науково-обґрунтованих підходів та моделей реалізації системних реформ.

У загальному підході щодо теоретико-методологічних засад розроблення та функціонування механізмів державного управління доцільно прийняти визначення загального поняття «механізм» через зміст системи управління (простой чи структурної сукупності елементів), що може функціонувати як автономно, так і у взаємозалежності від споріднених систем (підсистем) управління, спирається на регулюючий вплив держави щодо конкретного типу суспільних відносин, характеризується позитивною взаємодією елементів, здатна функціонувати в умовах невизначеного типу впливу зовнішнього середовища.

На основі визначеного науковцями імперативного чинника регіонального розвитку – інституціонального – в системі МДУ СРР вважаємо за доцільне об'єднати теоретико-методологічні підходи сучасних науковців для формування вихідних засад дослідження у вигляді певної парадигми державного (у широкому розумінні – публічного управління). Слід охарактеризувати сутність функціонування МДУ на основі інтегрованого підходу як засобу забезпечення розвитку вітчизняної системи публічного управління в умовах глобалізації.

З метою конкретизації змісту та особливостей функціонування механізмів державного управління сталим розвитком регіонів в умовах глобалізації важливо визначити: по-перше, тенденції формування та реалізації системи публічного управління на центральному та регіональному рівні в умовах розвитку процесів глобалізації; по-друге, особливості взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування в контексті відповідності усталеним європейським традиціям демократичного врядування; по-третє, напрями удосконалення публічно-управлінської діяльності на регіональному та субрегіональному рівнях, роль органів влади на таких рівнях у формуванні сучасних стратегій розвитку регіонів.

Формування ефективного МДУ неможливо на сьогодні без ефективного державного управління розвитком регіонів. Розробка раціонального механізму управління регіоном потребує чіткого визначення поняття регіон, нормативного закріплення принципів та напрямів державної регіональної політики, детермінації регіону у вигляді складної системи. Вимагає свого розроблення і сучасна парадигма сталого розвитку регіонів, принципи державної регіональної політики, що виходять із комплексу функцій та методів державного управління. На основі імперативу євроінтеграційної політики важливо трансформувати наявний МДУ розвитку регіонів, запровадити європейські принципи формування регіональної політики, адаптовані до викликів і загроз глобалізації. Такий підхід дозволить задіяти нові (апробовані світовою практикою) організаційні та інституційні механізми й інструменти реалізації регіональної політики; диверсифікувати джерела, запровадити нові підходи до надання бюджетних коштів і фінансування регіонального розвитку; розширити можливості регіонів щодо залучення приватного капіталу, коштів міжнародних фондів для фінансування регіональних і міжрегіональних проектів. Більше того, в умовах глобалізації, кризи концепту національної держави ефективна регіональна політика мінімізує загрози власне для функціонування МДУ, дозволяє уточнити адміністративно-організаційні напрями державотворення, повноваження і особливості органів державної влади всіх рівнів.

Напрацювання нової моделі регіонального управління передбачає оптимальне поєднання самостійності регіонів, насамперед у сфері вирішення повсякденних питань місцевого (регіонального) розвитку та координуючої, стимулюючої ролі центру (що представляє інтереси суспільства, країни в цілому). З позицій термінологічного визначення понять доцільно використати підхід А. Баштанник до розробки схематичної моделі механізму регулювання діяльності органів державної влади з позицій методологічного забезпечення¹ [1], що побудований на основі інтеграції сучасних методів формалізації механізмів державного управління. У контексті нашого дослідження, варто вказати на визначення механізмом державного управління внутрішню структурну єдність інституціональних, організаційно-правових та адміністративних засобів, форм та методів в системі управління державою, раціональне поєднання яких на основі системного підходу дозволяє змінити звичайне регламентування

¹ Баштанник А. Концептуальні засади наукового аналізу становлення механізмів регулювання діяльності органів влади в Україні. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 43. С. 281–286.

поведінки об'єктів і суб'єктів управління на регулюючий вплив суб'єкта щодо суспільних відносин.

На основі даної моделі варто запропонувати новий методологічний підхід до визначення сутності механізмів державного управління у контексті загальної тематики дисертації на основі сучасного методологічного концепту – прогресного підходу до аналізу особливостей функціонування МДУ СРР. Даний підхід дозволить нам перейти від суто теоретико-методологічного обґрунтування розроблення та функціонування МДУ до визначення закономірностей, принципів, концепцій і моделей державного управління на регіональному рівні.

Так, академіком В. Загорським доведено, що «стратегічною метою соціально-економічного розвитку регіонів є створення сталих основ для постійного підвищення якості життя населення на основі ефективного використання природно-ресурсного потенціалу регіону. Актуальним питанням визначення пріоритетів регуляторної політики розвитку регіону є дослідження сучасних територіальних особливостей розміщення виробничих сил і трансформації впливу географічного чинника на економічні процеси. У будь-якій державі завжди виникає об'єктивна потреба в прискоренні свого економічного розвитку за рахунок формування більш ефективних ринкових механізмів, які можуть компенсувати різні стихійні процеси, що дестабілізують розвиток держави»². Надалі В. Загорський наголошує, що в умовах децентралізації державне регулювання регіонального розвитку має надавати імпульс внутрішнім факторам розвитку регіону і базуватись на таких підходах: послаблення адміністративного контролю, скорочення частки державної власності; надання податкових пільг; стимулювання сектора послуг; активізація малого і середнього підприємництва; створення зон підприємництва. При цьому до найважливіших важелів реалізації регіональної політики, на думку В. Загорського, належать: довгострокове прогнозування економічного і соціального розвитку регіонів для з'ясування глобальних проблем і стратегічних напрямів їх розвитку; розробка індикативних планів розвитку регіонів; розробка місцевих бюджетів; формування міжрегіональних і регіональних програм науково-технічного розвитку; визначення пріоритетних напрямів у розвитку окремих регіонів.

Варто наголосити, що власне сталий (усталений, стійкий, стабільний) розвиток регіонів України виступив предметним полем багатьох досліджень науки державного управління. З позицій

² Загорський В. С. Державне управління в системі формування і реалізації регіональної політики в сучасних умовах. *Регіональна економіка*. 2016. № 3(81). С. 19–25.

формування механізмів державного управління варто виділити такі напрями:

- 1) економічний;
- 2) економіко-соціальний;
- 3) екологічний;
- 4) комплексний як поєднання економічного, соціального та екологічного аспектів (класична модель застосування концепції сталого розвитку).

Ми пропонуємо досліджувати особливості МДУ СРР з позицій інтегративного підходу, що дозволяє виявляти сучасні тенденції розвитку регіонів та на основі функціонування локальних МДУ СРР формувати принципово новий підхід до державно-управлінської діяльності на регіональному рівні, що полягає у формуванні інтегрованого МДУ.

Загалом, у галузі науки державного управління змістом спеціальності «механізми державного управління» визначено теоретико-методологічні обґрунтування механізмів державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень та особливостей органів державної влади усіх рівнів³. При цьому постановка проблеми наукового дослідження управління та регулювання діяльності органів та установ державної влади вимагає власного методологічного забезпечення, аналізу системи державної влади, формалізації моделей управління та визначення на цій основі напрямів розвитку країни. Адже в умовах децентралізації влади в Україні, наближення до європейських принципів державного управління трансформуються цілі і завдання держави, функції органів державної влади, стратегії її розвитку.

Таким чином, мова йде про зміну основ функціонування механізмів державного управління, доповнення принципів регулювання діяльності органів державної влади, основ формування державної політики, розвитку конкретного регіону (міжрегіонального комплексу), галузі, а у широкому розумінні – навіть суспільних сфер. Саме тому механізми державного управління потребують на даний час власного методологічного наповнення шляхом напрацювання категорій та понять, закономірностей і принципів, систематизації методів такого регулювання, розробки концепцій та моделей регулювання діяльності органів державної влади.

На основі опрацювання праць вітчизняних науковців варто вказати на той факт, що методологія дослідження процесу становлення та розвитку механізмів державного управління, має здійснюватися шляхом інтегративного поєднання політико-правових основ функціонування

³ Паспорти спеціальностей. *Бюлетень ВАК України*. 2007. № 3. С. 4–8.

органів влади, інституціональних особливостей функціонування МДУ, організаційних характеристик суб'єктів та об'єктів регулювання, аналізу адміністративних процедур. На нашу думку, під механізмами державного управління СРР слід розуміти внутрішню структурну єдність засобів, форм та методів в системі управління державою, поєднання яких на основі системного підходу дозволяє змінити звичайне регламентування поведінки об'єктів і суб'єктів управління на управлінський вплив суб'єкта щодо суспільних відносин.

З позицій методології системного аналізу важливо, у той самий час, запроваджувати принципово новий алгоритм до аналізу основ регіонального розвитку на основі прогресного підходу. Вважаємо обґрунтованим сучасний підхід вітчизняних дослідників щодо теоретико-методологічної проблеми публічного управління, яка зводиться до того, що «процеси управління властиві лише складним, динамічним системам, іманентним атрибутом яких є самоуправління, тобто здатність до впорядкування системи, приведення її у відповідність до об'єктивної закономірності даного середовища, оптимізації її функціонування»⁴. Саме тому державне управління як соціальне явище на даний час визначається потребами суспільного розвитку та потребує регулювання діяльності органів державної влади шляхом правового визначення форм, методів, принципів такого регулювання. Крім того, виникає питання формалізації складних адміністративних систем як формату державно-управлінської діяльності шляхом розробки сучасного підходу до трансформаційних процесів у системі публічного управління, переходом в такій системі управління до реалізації принципу децентралізації як основи модернізації держави.

У сучасній методології аналізу регіональної політики під впливом глобалізації досить часто виокремлюють властивості економічного розвитку, що визначають сутність формування і функціонування МДУ СРР: по-перше, неоднорідність регіонального розвитку (на основі нелінійних характеристик і власне – нелінійних процесів), що у загальному аналізі детермінуються дисбалансом конкурентоспроможності суб'єктів управління, а також економічним потенціалом, що призводить до значної поляризації регіонів держави. По-друге, дихотомія «державна – регіон», що в інституціональному плані виступають як взаємопов'язані елементи, проте сенс існування рівнів управління є фактором фрагментації державної політики. Проте, виступаючи елементом поділу, власне регіон так само не являє собою однорідну структуру, й цим обумовлений сучасний стан функціонування МДУ

⁴ Мельник Л. Г. Основи стійкого розвитку: посібник для післядипломної освіти. Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. С. 153–157.

СРР. Прогресний метод дозволяє оцінити здатність регіону держави в умовах реалізації політики сталого розвитку власними зусиллями формувати певну територіальну структуру. У такому розумінні прогресність розуміється як здатність нейтралізувати негативні зовнішньосистемні фактори впливу. У цьому контексті наша дослідницька позиція полягає у наявності адміністративно-правових норм, що регулюють процеси формування та реалізації регіональної політики. Отже, застосування прогресного підходу дозволяє мінімізувати регіональну поляризацію.

Ідея застосування нами прогресного підходу базується на виокремленні об'єктивних і суб'єктивних чинників, які визначають сутність функціонування МДУ СРР. Підсистема об'єктивних чинників включає: природно-географічні характеристики, ресурсне забезпечення, технологічну завантаженість, й загалом – можливість економічного потенціалу регіону функціонувати в умовах локалізації виробництва, здатність формувати прямі зовнішньоекономічні зв'язки, а також прогресно (еволюційно) розвивати регіональний економічний механізм як основу функціонування МДУ СРР.

До суб'єктивних чинників більшість науковців відносять стан врегулювання відносин «держава-регіон», інституціональну інфраструктуру регіону інституційної, конкретний тип адміністративно-територіального устрою, розподіл владних повноважень, наявність і позиції великих корпоративних структур, а також стан адміністративно-правової регламентації функціонування елементів МДУ СРР. Разом з тим, в умовах глобалізації виникають та розвиваються принципово нові, не характерні для традиційних систем групи факторів, що впливають на стан МДУ СРР. Зокрема, з позицій прогресного підходу ми пропонуємо виокремити цивілізаційні чинники, гуманізаційні чинники та фактори антропогенного навантаження, фактори соціальної активності, міграційної активності тощо. У такому розумінні поєднання концепту сталого розвитку та глобалізації призводить до формування принципово нового середовища функціонування МДУ СРР, у межах якого виключно на основі прогресного підходу до формування стратегій регіонального розвитку можливо протистояти сучасним цивілізаційним викликам і загрозам. Адже ймовірна асиметричність розвитку у вигляді економічної поляризації регіонів (штучної чи природної) загрожує унеможливити реалізацію системних реформ в Україні. У поступальному розвитку регіональної політики Україна практично повторює проблематику функціонування механізмів управління регіональним розвитком в ЄС. При цьому фактично не існує альтернативної моделі державного управління, ніж функціонування МДУ СРР в умовах глобалізації на основі прогресного підходу. Разом з тим, власне

прогресний підхід дозволяє встановити й факт об'єктивної проблем сталого розвитку регіонів, обумовлених наслідками трансформаційного переходу: зміною виробничого потенціалу, старінням населення, зміною форм і методів державного впливу. У цьому аспекті децентралізація має досліджуватися у декількох аспектах: по-перше, посилення ролі регіональних механізмів СРР; по-друге, зменшення впливу держави на процеси регіонального розвитку, що можуть призвести до: 1) диспаритету розвитку регіонів; 2) штучного, економічно не обґрунтованого державного протекціонізму окремих регіонів; 3) прийняття регіонами рішень про недовіру центральній владі, окремим посадовим особам; гальмуванню загальнодержавних реформ.

При цьому варто брати до уваги й природний процес впливу глобалізації на МДУ СРР. Адже входження України в світовий економічний простір, належність до світового розподілу праці, товарів та ринків вимагає адекватної реакції національних систем управління, що самі знаходяться у стані реформ. Саме тому прогресний підхід дозволяє через систему пріоритетів функціонування МДУ СРР (побудованих на концепті сталого розвитку) сформувати напрями і завдання розвитку Української держави.

2. Завдання і функції держави, стратегії її розвитку як чинники формування та функціонування механізмів державного управління сталим розвитком регіонів в умовах глобалізації

У сучасному розумінні теоретико-методологічного обґрунтування МДУ СРР поняття «сталий розвиток» і «глобалізація» виступають в інтегрованому контексті. Власне, процес розвитку суспільства у цивілізаційному алгоритмі показує взаємовідносини між людиною і природою. Й на цьому тлі відображується сутність сталого розвитку – поєднання змінних та незмінних компонент, оскільки сталий розвиток є метою існування людської цивілізації, а людина без природного середовища, що підтримує її існування, неможлива⁵. Загалом, концепція сталого розвитку замінила собою концепцію науково-технічного прогресу, призвела до ствердження двох постулатів суспільного прогресу – раціональне обмеження використання природних ресурсів, і захист навколишнього середовища як сфери життя людини.

На нашу думку, ефективність впровадження концепту сталого розвитку в процесі формування засад регіональної політики

⁵ Тішкова Н. Л. Поняття та сутність державного управління охороною навколишнього середовища. *Evropský politický a právní diskurz (Чехія)*. 2016. № 2. С. 139–145.

визначається рівнем розробки теоретичного базису реформування, визначення організаційної моделі, правових основ управлінської діяльності, у тому числі регіональних програм як на рівні держави, так і на рівні регіонів. Функціонування МДУ СРР важливе не лише в системі соціальних, економічних та екологічних процесів, а й з позицій ефективності публічного управління та гуманізаційних засад цивілізаційного розвитку щодо забезпечення третього покоління прав людини. Пропонуємо на основі проведеного дослідження визначити сталий розвиток як процес стабільного, прогнозованого формування умов прогресного функціонування суб'єкта управління (держави, регіону, адміністративно-територіальної одиниці; галузі; наддержавного утворення) відповідно до довгострокових стратегій та з використанням методології системного підходу.

Все більш значним в арсеналі технологій глобального управління стає використання чинників, що полегшують або, навпаки, ускладнюють доступ держав до переваг глобалізації. При цьому певне маніпулювання глобалізаційними процесами стає інструментом політичного тиску. Адже проблема співвідношення демократії з новою реальністю глобального світу пов'язана з труднощами виведення демократичного порядку прийняття рішень на глобальний рівень та проблематичністю гарантування легітимності наднаціонального механізму застосування сили і втручання в справи держав-націй. Криза суверенітету відбивається на здатності держави формулювати і проводити на своїй території певну політику по формуванню суспільства та вирішенню внутрішніх проблем. Якщо взяти до уваги тісний зв'язок між внутрішнім суверенітетом і демократією, то глобалізація сприяє не тільки зниженню здатності урядів до розв'язання проблем, але й ослабленню легітимації демократичних інститутів і організованої в рамках окремої держави демократії взагалі. Парадоксальним чином глобальний вимір сучасного публічного управління зорієнтований на використання нетрадиційних засобів управління, точніше – ігнорування традиційних форм і методів управління. На цій основі поступово сформувався новий дослідницький тренд, що перетворився на власну концепцію розвитку – концепцію багаторівневого управління (КБУ). Такі визначення дають підстави розглядати публічне управління і відповідні відносини у широкому аспекті, як діяльність усіх гілок влади по врегулюванню соціального, політичного, економічного життя, і у вузькому – як організацію і функціонування органів влади. У системі багаторівневого управління відбувається міжрівнева взаємодія суб'єктів МДУ СРР, і у такому форматі відбуваються зміни у принципах функціонування МДУ СРР (з врахуванням КБУ).

Адже кризові тенденції йдуть від центру на периферію, від глобальних інститутів на рівень національних держав. Це положення приводить нас до першого важливого висновку про те, що існують конкретні засади (спеціальні принципи) діяльності органів публічного управління у процесі прийняття управлінського рішення та загальні принципи діяльності органів державного управління, обумовлені особливостями сучасного функціонування МДУ СРР. Типовими елементами організації механізму державного управління сталим розвитком регіонів можуть бути: загальна система державного управління, включаючи статут і функції спеціальних органів і інших органів, що діють у тій чи іншій сфері, галузі; набір адміністративно-правових регуляторів, характерних для певної сфери, галузі; стандарт необхідних правових актів та інших регулюючих документів; механізм державного контролю і нагляду; низові організації – об'єкти управління; інформаційне забезпечення; ступінь участі громадян та їх об'єднань. У такому вигляді МДУ СРР здатен функціонувати в умовах сучасних викликів глобалізації, інтеграції та інтернаціоналізації виробництва.

При цьому слід зазначити, що існують дві групи основних державно-управлінських відносин у межах функціонування МДУ СРР: організаційно-структурні та організаційно-функціональні, які виникають у процесі управління і мають обов'язковим суб'єктом орган влади. Саме тому виникла потреба у розробці організаційних засад формування нової моделі публічного управління в Україні, яка обумовлена: процесами глобалізації та децентралізації; раціоналізацією механізмів публічного управління на регіональному рівні, запровадженням європейських стандартів публічно-управлінської діяльності відповідно до концепції багаторівневого управління та належного врядування, демократизацією управлінських процедур.

В Україні процес формування раціональних механізмів регіонального управління в контексті політики сталого розвитку характеризується низкою проблем, зокрема: використання застарілих організаційних механізмів територіального управління, асиметричність трансформаційних процесів в системі місцевого самоврядування, нерозробленість нормативно-правової бази регіонального управління, відсутність модельного законодавства щодо адаптації зарубіжного досвіду функціонування МДУ СРР на основі концепції багаторівневого управління.

Доцільно з позицій аналізу особливостей і тенденцій формування засад функціонування МДУ СРР визначити етапи становлення, проблеми, структурні характеристики та тенденції організаційного розвитку національних систем управління в умовах сучасних євроінтеграційних процесів, встановити сталі динамічні тенденції розвитку національної держави та трансформації державного

управління у такому процесі. Таким чином, проблема ефективності державного управління як результату раціонального взаємовпливу політичних та адміністративних аспектів зберігає свою актуальність через поєднання проблемних і малодосліджених сфер реформування управління в наднаціональних інтеграційних процесах. По-перше, трансформація системи органів державної влади (в контексті принципів адміністративного реформування). По-друге, формування нової інтегративної регіональної політики України в контексті принципів регіональної політики ЄС, децентралізації управлінських відносин та розвитку механізмів делегованого управління. По-третє, європейський демократичний розвиток України у контексті курсу на інтеграцію до ЄС, впровадження європейських принципів державного управління.

З таких позицій також варто вказати на сучасний імператив багаторівневого управління – інтеграцію концепцій власне інтеграційного процесу – міжурядовості, наднаціоналізму, субсидіарності, федералізму, суверенності. З таких позицій варто вказати на наявність двох основних підходів до формування сучасного європейського МДУ СРР (на рівні національної держави. Перший підхід характеризується усталеною ієрархією управління в межах МДУ СРР, централізованим типом управління, посиленням форматом системи виконавчої влади, унітарною формою державного устрою, впливом законодавчої влади, суверенітетом національної держави, організації ефективної зовнішньої політики. Другий підхід базується на взаємовпливі складових МДУ СРР, координуючій ролі центрального уряду, структурованій сегментації влади, тяжіння до федералізму, зовнішній політиці регіональних утворень, зовнішньоекономічній діяльності розробці компромісних рішень⁶. Разом з тим, маємо відзначити, що сучасна держава з позицій теорії публічного управління являє собою систему взаємодії численних соціальних спільнот і державно-управлінського апарату.

При цьому трансформаційний перехід до нової моделі публічного управління виявляється в інноваційному векторі розвитку державного управління, суб'єктно-об'єктному взаємовпливові, демократичному характері становлення МДУ СРР на основі методичної та технологічної складових сталого розвитку. Адже умовах реформування українського суспільства особливого значення набуває удосконалення, раціоналізація та формування чіткого механізму правового регулювання державно-управлінських відносин. І, власне, об'єктивними властивостями ефективної влади виступають її системність, єдність, безперервність, стабільність

⁶ Рагімов Ф. Адміністративно-правові особливості функціонування механізму державного управління сталим розвитком регіонів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 2. С. 243–247.

та керована гнучкість, коли влада виступає формою вираження суспільних інтересів разом із забезпеченням взаємозв'язку між окремими інтересами і ефективним управлінням [13, с. 111]. Система та підсистеми органів виконавчої влади мають відповідні організаційні структури, які відображають взаємозв'язки між окремими ланками системи і підсистем, субординацію по вертикалі та горизонталі, відносини з вищими органами, підпорядкованими і підконтрольними об'єктами.

З позицій оцінки впливу глобалізації варто вказати на позитивний вплив концепції багаторівневого управління у контексті формування МДУ СРР. Оптимальність організаційних структур такого механізму є одним із чинників підвищення ефективності державної влади. Між рівнями управління передбачено субординаційні відносини, що врешті решт й свідчить про системність влади. Загалом, системі місцевих органів державної влади властиві такі ознаки як: сукупність взаємопов'язаних, тісно взаємодіючих елементів, відносно самостійних за функціональним принципом; внутрішня організованість системи, що перетворює її в єдине цілісне явище зі спільною метою. З огляду на вищезазначене можна стверджувати, що місцеві державні адміністрації є місцевими органами виконавчої влади, входять до системи органів виконавчої влади і в межах своїх повноважень здійснюють виконавчу владу на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, а також реалізують повноваження, делеговані їм відповідними органами місцевого самоврядування. Власне, слід сформулювати сутність феномену багаторівневого управління у межах функціонування МДУ СРР як системного процесу прийняття рішень від регіональних (субрегіональних) рівнів до глобального рівня на засадах субсидіарності, з урахуванням понять участі у прийнятті рішень, координації політики (формування відповідних механізмів). При цьому багаторівневості сучасного управління, складна природа регіонального управління, заснованого на принципі делегування повноважень, паралельні процеси в системі місцевого самоврядування, запровадження у практиці публічного управління терміну «реформа децентралізації» створюють ситуацію дисбалансу МДУ СРР. У процесі удосконалення МДУ СРР важливо дати відповідь на декілька проблемних питань саме з позицій застосування у сфері сталого розвитку регіонів:

- 1) цілепокладання в системі визначення пріоритетів державної регіональної політики, суб'єктивізація такої політики, адаптація цілей держави і регіонів у формалізації комплексу цілей;
- 2) система засадничих принципів реалізації політики сталого розвитку регіонів, мінімізація політичного чинника;
- 3) інституціоналізація МДУ реалізації регіональної політики, конкретизація ролі державних інститутів на всіх рівнях управління;

4) конкретизація засобів реалізації регіональної політики, просторове визначення такої політики, критерії класифікації регіонів за різними показниками.

При цьому слід врахувати напрацювання науки державного управління, юридичної, економічної та політичної наук задля системного оновлення демократичної концепції державного управління, адаптацію такої концепції до умов перехідного суспільства на основі концепцій ЄС. За таких умов сучасна концепція модернізації може бути презентована суспільству як програма з довгостроковими пріоритетами, та може бути використана в якості теоретичної моделі при розробці нового та уточненні положень чинного національного законодавства у сфері державного управління. Отже, нагальність системного дослідження організаційно-правових засад трансформації державного управління в контексті євроінтеграційних процесів визначається важливістю вирішення проблеми раціоналізації державно-управлінських відносин у сучасних умовах розвитку міждержавних зв'язків, міжнародної економічної інтеграції, глобалізації процесів суспільного управління.

У такому розумінні поняття регіоналізму варто розуміти як ціннісно-раціональну орієнтацію механізму державного управління, власне, публічно-управлінської діяльності на регіональні пріоритети сталого розвитку, формування відповідно комплексу регіональних пріоритетів, інтересів та регіональної ідентичності. При цьому, власне, виокремлення регіону завжди має бути інтегративно поєднане із природно-просторовим поділом праці.

У сучасних умовах глобалізації та регіоналізації все активніше спостерігається послаблення або навіть розрив традиційних соціальних зв'язків, розшарування суспільства за критерієм добробуту, відбувається ескалація міжетнічних та міжрелігійних конфліктів⁷. За такого розвитку подій, оптимальною та успішною стратегією держави повинно стати законодавчо закріплена адміністративна процедура делегування повноважень на локальний рівень, налагодження тісної співпраці з інститутами громадянського суспільства, профспілками, асоціаціями галузевого характеру, неурядовими організаціями, які консолідують суспільство, активізують індивідуальні ініціативи, ефективно контролюють державний апарат, беруть участь у вирішенні гострих соціальних питань. Адже чим міцніше внутрішні зв'язки

⁷ Радзівеський І.А. Трансформація системних характеристик державного управління в умовах глобалізації : дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Національна академія держ. управління при Президентіві України. Київ, 2007. 224 с.

суспільства, чим вище ступінь його економічної та соціальної консолідації, тим повніше реалізуються його можливості у інтеграційних зв'язках⁸.

Інституційна адаптація до нових реалій змушує держави трансформувати свої функції, роблячи наголос на гнучкості національних виробничих систем та їх адаптації до вимог глобального ринку. Адаптуватись до зовнішніх змін не є новим явищем для держави, новизна теперішнього періоду полягає у швидкості й масштабності перетворень, які відбуваються у суспільстві, за таких умов, складний державний механізм є занадто повільним аби адекватно реагувати на нові виклики. Окрім процесів міждержавної регіоналізації, для держав характерний процес внутрішньої локалізації – активної тісної взаємодії між економічними і політичними суб'єктами в межах окремих територіальних одиниць. Для цього явища характерно вертикальне делегування повноважень, коли держава делегує частину своїх повноважень на нижчий щабель влади, знімаючи з себе повноваження щодо регулювання сфер життєдіяльності регіонів. Науковці розцінюють дане явище, як послаблення функцій держави, однак такий зв'язок не є очевидним, оскільки децентралізація влади дозволяє підвищити ефективність її місцевих органів і надає можливості центральним органам вирішувати питання стратегічного характеру.

Динаміка інтеграційних процесів в Європі доводить, що дослідження базових характеристик інституціоналізації управління в системі наднаціональних процесів в сучасних умовах можливе шляхом дослідження теоретико-методологічних засад державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних відносин з метою досягнення цілей реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади та в межах визначених законом повноважень органів місцевого самоврядування в умовах посилення впливу інститутів міждержавних утворень, більшість повноважень яких формується в системі делегованого управління. Цілком вмотивовано слід вести мову про зростання ролі і ваги інститутів делегованого управління як інноваційних механізмів реалізації місії публічного управління. У загальноцивілізаційному сприйнятті публічного управління важливо напрацювати сучасну концепцію «делегованого управління» як управління в системі багаторівневого розподілу управлінських повноважень, із визначенням функцій координації, організації, субординації та самоорганізації на кожному рівні управлінської діяльності, обумовленої детермінацією

⁸ Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. С. 141–143.

вертикально-інтегрованих зв'язків, із наперед встановленими внутрішніми характеристиками підсистем управління.

Делеговане управління як самостійний об'єкт наукового дослідження відповідно до загальних завдань науки державного управління уособлює дослідження світових тенденцій розвитку концепцій державного управління. Імперативом таких концепцій, на нашу думку, має виступати інтегрована система публічного управління, досліджена у межах взаємодії між елементами та підсистемами якої формується теоретична основа, виокремлюється проблемна сфера та власне, інституціоналізується та здійснюється делеговане управління. Сутність сучасних досліджень полягає в науковому аналізі еволюції теорії делегованого управління, опрацюванні соціальних, економічних, культурних, історичних та інших джерел виникнення інституту делегованого управління. При цьому актуалізується завдання системної трансформації змісту, основних категорій, понять, методології та принципів державного управління в контексті інтеграційних процесів, у тому числі, прийняття та реалізації державно-управлінських рішень у форматі міждержавних (міжурядових) угод, а також детермінується інституційний інтерес⁹. Загальною проблемою за таких умов виступає нерозробленість поняття делегованого управління в науці державного управління, відсутність ґрунтовно підготовлених концепцій вертикально-інтегрованих механізмів управління у контексті впровадження досвіду діяльності механізмів делегованого управління в межах ЄС.

В умовах системного реформування публічного управління в Україні, проведення конституційної, адміністративної, адміністративно-територіальної, судової реформ в Україні можливе шляхом запровадження принципово нової моделі публічного управління, що базується на принципах субсидіарності, децентралізації та деконцентрації, а власне процес управління виходить з конституційного принципу розподілу влади в Україні, інших конституційних засад організації публічної влади. Адже побудова демократичної, соціальної, правової держави потребує чіткого наукового уявлення про ознаки, особливості, властивості, характерні риси управління, що притаманні всім суспільствам на різних стадіях розвитку.

Процес реформування державного управління повинен якомога повніше відповідати демократичним принципам ефективного врядування. Базова теоретико-методологічна проблема публічного управління зводиться до того, що процеси ефективного управління властиві лише складним, динамічним соціальним системам, іманентним атрибутом яких є

⁹ Андрусів В. В. Інституційний інтерес: виникнення та стратегічне значення. *Стратегічні пріоритети*. 2006. № 1. URL: http://www.niss.gov.ua/Strateg_pr/1/1-3.pdf. (Дата звернення: 01.12.2022).

наявність механізмів саморегулювання (у випадку публічного управління – функціонування інституту самоврядування), тобто здатність до впорядкування системи, приведення її у відповідність до об'єктивної закономірності даного середовища, до оптимізації її функціонування. публічне управління має універсальний характер, знаходить свій прояв у суспільному житті. У зв'язку з цим слід погодитися із сучасними підходами вітчизняних науковців про той факт, що належне практичне вирішення проблем, пов'язаних із формами управління, здатне позитивно впливати на ефективність управління, оскільки вона (ефективність) зумовлюється не тільки адекватністю методів управління з урахуванням об'єкта, але й значною мірою залежить від форм управлінської діяльності. Крім того, питання форм державного управління дуже тісно пов'язується з теорією соціальної, правової держави, що передбачає таку організацію політичної влади, яка створює умови для найбільш повного забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

З метою побудови теоретичної моделі розробки механізму державного управління сталим розвитком регіонів функції управління слід структурувати за трьома напрямками.

– перший напрям – за об'єктами, тобто цілями і завданнями; предметами відання, тобто певними галузями життя. Такими галузями є політична, економічна, соціальна, культурна, екологічна. Відповідно до цих галузей слід розрізняти об'єктні функції територіальних утворень – політичні, економічні, соціальні, культурні та екологічні. В залежності від сфери реалізації цих функцій їх можна поділяти на внутрішні і зовнішні об'єктні функції.

– другий напрям – за суб'єктами, тобто відповідно до типу регіонів. Відповідно з цим можна виділити систему територіальних функцій як функції територіальних утворень, база – територіальні громади.

– третій напрям – за способами, засобами і методами територіальних утворень. Доцільно виділяти систему технологічних функцій. Комплекс цих функцій утворюють такі: інформаційна, планування і програмування розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, нормотворча, територіальна, бюджетно-фінансова, матеріально-технічна функції та функція соціального контролю.

Отже, раціонально організована система публічного управління спрямована на реалізацію завдань по створенню умов для забезпечення життєвих інтересів, соціального захисту населення, надання йому високоякісних послуг та забезпечення захисту і реалізації прав і свобод громадян. Ці завдання ґрунтуються на конституційних принципах додержання прав і свобод та захисту законних інтересів громадян, додержання стандартів і форм публічного управління, гарантованих державою. Кожна конкретна функція держави поєднує у собі зміст, форми

та методи здійснення адміністративного впливу відповідною гілкою державної влади (законодавчою, виконавчою, судовою) та суб'єктами системи місцевого самоврядування, застосування якого пов'язано з особливостями конкретного об'єкту державного впливу. Оскільки здійснення повноважень органами влади регулюється адміністративно-правовими нормами, суспільні відносини, які при цьому виникають, визначаються як адміністративні правовідносини. Особливості адміністративних правовідносин полягають, перш за все, в тому, що в них завжди беруть участь органи виконавчої влади, що наділені владними повноваженнями по здійсненню виконавчо-розпорядчих функцій.

На сьогодні базові відмінності регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку настільки значні, що не можна сподіватися на їхнє подолання тільки за допомогою механізмів саморегулювання. У контексті функціонування МДУ СРР інституціональна сутність регіону визначається через його характеристику як специфічного об'єкта управління, а також територіальної громади (місцевого колективу) та тих інтересів (питань місцевого значення), які притаманні первинному суб'єкту місцевого самоврядування – територіальному колективу; соціально-економічна – через визначення місця регіону в загальному поступальному процесі суспільного розвитку, яке залежить від місця регіону в суспільному розподілі праці, від його функцій у внутрішньо-державних відтворювальних процесах. Саме в межах регіону можливе налагодження оптимального співвідношення державного управління з місцевим самоврядуванням, формування управлінської діяльності самоврядних суб'єктів за дорученням держави шляхом делегування певної частини державних повноважень або перетворення суверенних прав держави на самоврядні повноваження територіальних громад. Окремим пунктом характеристики правової сутності регіону є його характеристика як особливого об'єкта управління. Особливого значення набуває проблема встановлення кола об'єктів державного управління, оскільки саме об'єкт визначає адекватну йому форму владного регулювання. Але самі об'єкти управління, як і процес управління, є явищами динамічними, і їхня динаміка виявляється в тих процесах, які відбуваються всередині кожного об'єкта управління.

Саме з позицій європейського інституціоналізму, закріпленому у договорах про ЄС, варто охарактеризувати процес формування механізму державного управління сталим розвитком регіонів як такий, що інтегрує:

- по-перше, порядок формування цілей та завдань розвитку регіонів у системному поєднанні із національними інтересами; функції і компетенцію органів державного управління, їх посадових осіб як суб'єктів формування державної політики; правовий статус органів

державного управління та місцевого самоврядування; предмет управлінського впливу, взаємовідносини з іншими органами державної влади;

- по-друге, організаційно-правові форми та методи діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; принципи організації та функціонування органів влади; структура та характер взаємовідносин елементів системи органів публічної влади;

- по-третє, правовий статус посадових осіб; цілі, основні напрями та організаційні основи функціонування суб'єктів та об'єктів організаційно-управлінського впливу.

На основі аналізу досвіду європейських країн доцільно зробити узагальнюючі висновки. В Україні в умовах глобалізації розвиток науки державного управління потребує відповіді на такі принципові питання: по-перше, наскільки формалізованою має бути регіональна політика в адміністративно-правовому контексті; по-друге, наскільки інституціоналізованою має бути така політика в системі публічного управління; по-третє, якою мірою державна політика функціонування МДУ СРР є достатньо повно визначена у нормативних актах держави і корелюється із іншими напрямками державної політики та наскільки такі напрями інтегруються із загальним державним курсом на вступ до ЄС.

Відповідь на такі науково-практичні питання формування МДУ СРР полягає у наявності спеціально утвореного ЦОВВ (на рівні міністерства), спеціальної ради при уряді національної держави, наявності спеціально розробленої концепції сталого розвитку регіонів. Також важливо розуміти, чи представлена спеціально утворена структура центрального органу виконавчої влади територіально. Адже на даний момент спостерігається ситуація «дискретизації» управління окремими напрямками державної політики: ЦОВВ не мають територіальних органів, а відповідні функції виконують департаменти ОДА та відділи і управління ОДА.

Саме тому концептуальні засади МДУ СРР у системі державного (а по суті, варто вже вживати поняття публічного управління) визначені через взаємозв'язок суспільної потреби та функціонального призначення діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Процес удосконалення діяльності органів влади з позицій функціонування МДУ СРР слід розуміти як систему організаційно-правових, адміністративних та інституціональних складових, за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин, що формуються в процесі регіонального управління, спрямовані на забезпечення органами влади визначених Конституцією і законами України засад регіональної політики в процесі державного і самоврядного управління у сферах соціально-економічного й суспільно-політичного розвитку.

При цьому вплив глобалізації визначається наявністю суспільних суперечностей: «регіоналізація – інтернаціоналізація виробництва»; «мета державного регулювання – інтереси соціуму»; «державна влада – місцеве самоврядування». Вважаємо, що наведені суперечності варто вирішувати на основі інтегрованого підходу до формування національних концепцій розвитку у межах загальнодержавних і галузевих програм на основі концепту сталого розвитку. Важливо також вказати, що численні проекти концепції сталого розвитку України як нової парадигми розвитку суспільства розробляються в умовах катастрофічної деградації оточуючого природного середовища в масштабах біосфери та пошуку шляхів подолання загроз довкіллю та здоров'ю людини, економічної кризи та соціальної деформації та посиленої суспільної стратифікації. Разом з тим, на даний час розвивається детермінований Угодою про Асоціацію України та ЄС національний інтеграційний процес, й відповідно, потребує власного національного закріплення поняття «європейські стандарти життя» як сучасний феномен поняття сталості. Вирішення вищенаведених проблем без формування МДУ СРР вважаємо неможливим.

ВИСНОВКИ

З позицій сучасного інституціоналізму варто охарактеризувати процес формування механізму державного управління сталим розвитком регіонів, що інтегрує: по-перше, порядок формування цілей та завдань розвитку регіонів у системному поєднанні із національними інтересами; функції і компетенцію органів державного управління, їх посадових осіб як суб'єктів формування державної політики; правовий статус органів державного управління та місцевого самоврядування; предмет управлінського впливу, взаємовідносини з іншими органами державної влади. По-друге, організаційно-правові форми та методи діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; принципи організації та функціонування органів влади; структура та характер взаємовідносин елементів системи органів публічної влади. По-третє, правовий статус посадових осіб; цілі, основні напрями та організаційні основи функціонування об'єктів організаційно-управлінського впливу.

Концептуальні засади МДУ СРР у системі публічного управління детерміновані через взаємозв'язок суспільної потреби та функціонального призначення діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Удосконалення діяльності органів влади з позицій функціонування МДУ СРР доцільно визначити як систему організаційно-правових, адміністративних та інституціональних складових, за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних

відносин, що формуються в процесі регіонального управління, спрямовані на забезпечення органами влади визначених Конституцією і законами України засад регіональної політики в процесі державного і самоврядного управління у сферах соціально-економічного й суспільно-політичного розвитку. При цьому вплив глобалізації визначається наявністю суспільних суперечностей: «регіоналізація – інтернаціоналізація виробництва»; «мета державного регулювання – інтереси соціуму»; «державна влада – місцеве самоврядування». Наведені суперечності запропоновано вирішувати на основі інтегрованого підходу до формування національних концепцій розвитку у межах загальнодержавних і галузевих програм на основі концепції сталого розвитку.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню функціонування механізмів державного управління сталим розвитком регіонів (МДУ СРР). Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування МДУ СРР та розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах глобалізації. Здійснено системне дослідження формування концептуальних засад удосконалення механізмів державного управління сталим розвитком регіонів в умовах глобалізації. На цій основі систематизовано принципи розробки та функціонування комплексного механізму державного управління на регіональному рівні, що характеризує рівень здатності системи публічного управління не лише функціонувати в умовах суспільних трансформацій, а й запроваджувати інноваційні форми та методи діяльності на рівні адміністративно-територіальних одиниць. Встановлено, що стратегічним напрямом інституціональних змін у системі державного управління в Україні є трансформація наявної моделі територіального управління, запровадження принципів децентралізації та субсидіарності, імплементація позитивного зарубіжного досвіду регіонального управління.

Доведено, що наявні теорії регіонального розвитку належать до інтегрованого наукового напрямку, що поєднує економічні, соціальні, культурні, екологічні та інші сфери функціонування регіонів з метою формування системи уявлень про закономірності їх розвитку і функціонування. На основі методології теорії регіонального розвитку є можливість: 1) виявляти тенденції розвитку регіонів; 2) розробити моделі й механізми регіонального розвитку; 3) спрогнозувати результати реалізації галузевих і локальних реформ; 4) напрацювати алгоритми реалізації системних реформ на основі зарубіжного досвіду та принципів «Good governance». Запропоновано концептуальні підходи до прийняття та реалізації стратегій регіонального розвитку.

Література

1. Баштанник А. Концептуальні засади наукового аналізу становлення механізмів регулювання діяльності органів влади в Україні. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 43 С. 281–286.
2. Загорський В. С. Державне управління в системі формування і реалізації регіональної політики в сучасних умовах. *Регіональна економіка*. 2016. № 3(81). С. 19–25.
3. Паспорти спеціальностей. *Бюлетень ВАК України*. 2007. № 3. С. 4–8.
4. Мельник Л. Г. Основи стійкого розвитку: посібник для післядипломної освіти. Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. С. 153–157.
5. Тішкова Н. Л. Поняття та сутність державного управління охороною навколишнього середовища. *Evropský politický a právní diskurz (Чехія)*. 2016. № 2. С. 139–145.
6. Рагімов Ф. Адміністративно-правові особливості функціонування механізму державного управління сталим розвитком регіонів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 2. С. 243–247.
7. Радзівський І.А. Трансформація системних характеристик державного управління в умовах глобалізації : дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Національна академія держ. управління при Президентові України. Київ, 2007. 224 с.
8. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. С. 141–143
9. Андрусів В. В. Інституційний інтерес: виникнення та стратегічне значення. *Стратегічні пріоритети*. 2006. № 1. URL: http://www.niss.gov.ua/Strateg_pr/1/1-3.pdf. (Дата звернення:01.12.2022).

Information about the authors:

Rahimov Faig Vagif ogly

Candidate of Sciences in Public Administration,
Chairman of the Board of the NGO "Public Scientific Organization
"Foundation of Public Legal Initiatives"
1 b, Soborna square, Dnipro, 49000, Ukraine

Terska Svitlana Bohdanivna

Postgraduate Student of the Department of Public Administration
and Local Self-Government
Dnipro University of Technology
29, Gogol str., Dnipro, 49044, Ukraine